

засідання Режистру від 22-го лютого 1925 року.

Присутні: Курбас, Лопатинський, Василько, Пмаін, Лазоршак, Туго, Кудрицький, Цігулович З., Бортник, Крига, Лішанський, Я. Лопатинський, Цмляів, Меллер.

Порядок дня: 1. Обговорення п'єси "За двома зайцями"
2. Візучі справи.

Василько: Хочу нагадати одну історію: коли пригадаємо собі обговорення всіх наших постановок тоді ясно стане всім що майже ніхто не міг точно сконкретизувати принцип своєї постановки. Я гадаю що з моєю постановкою сталось подібне явище

- сталось ціле непорозуміння. Мені приписували що я взяв за принцип використання індивідуальності актора. Це погане непорозуміння. Я ставлю п'єсу в плані загостреної подачі сучасного побуту, це постановка по лінії фіксації побуту як напр. "Протигави", тільки тут з метою зачепити дрібне міщанство. Я замислив дати театральне загострення не доводячи до плану цирка чи до одвертої буфонади, не впадаючи в реалізм. Це був план в якому я працював, який для мене ясний, в якому старався подати спектакль в цілому. В цьому плані я зустрівся з де-якими затрудненнями, і це не вина актора, це я значую. Такі явища були і у других режисерів, що актор не міг дати того, що режисер хотів. Таким є напр.: т. Степанко - вона пішла багато вперед, але це все тільки для неї, вона мене не задовольняє. Я виходив в своїй роботі від такого положення, яке мені не подобалось, що в театр за останній час актор був на другому плані, це відноситься до таких постановок, як "ГАЗ", "Машинборці", як "Людина маса", як по часті "Секретар Профспілки". Там актору не дано можливості самостійної роботи на 75 відсотків. Актор використовувався більш режисером, чим він сам грав. Я робив спробу усунути режисерську видумку на другий план, - оце однак не то що мені закидали, що Василько безграмотний не може нічого зробити. Це не педагогічно було з боку Режистру так остро віднести до мене - це відбилось і на моїй роботі і на акторах. У них після цього на 2-3 дні руки зовсім опустились. Я свідомо пішов на другий план з режисерською видумкою, це не значить, що я безграмотний і безпомічний чоловік. Я працював і вложив все що знав прогнав 4-х акторів які мене не задовольняли. Я хотів построїти цікаві ролі і мені здається, що мною де-що зроблено в тому напрямку дати актору добру роль. Це приблизно те, що я хотів сказати. В плані музики було театральне загострення подача, підкреслення змісту певних сцен, відносно параметрика - задача була передати шармюку.

Лопатинський: Я хочу перш за все поінформувати Курбаса як стояла справа. Я вважав, знаючи досить добре хоробливу натуру Василька, що мені не зручно було самому звертати йому увагу на хиби в постановці, а я притягнув до цього весь Режистр. Докликаю на свідки всіх товаришів, що всі зауваження робились т. Василькові в найкращому тоні. Не було абсолютно ніякого бажання комусь зробити боляче. Були дані чисто товариські поради навіть в такій формі, що Василько не прийняв їх на увагу, ні одного з тих зауважень. Не говорю для того щоби Василька шпигнути, але я хочу тут вяснити, хто зробив помилку. Коли ми тут задавали питання відносно конкретизації актора, я наводив приміри із свого досвіду / Жебрак з "Машинборці" / Я вказував на свої помилки в минулому, де темрява заїла всю п'єсу, так само і "Людина маса". Зверталось увагу Василька на наші помилки хиби для того щоби йому допомогти. Що акторам руки опустились - винен опять же Василько, тому що він на другий день подав всі зауваження зроблені йому Режистром до відома майстернякам. Що до п'єси: видвигалось такі зауваження, що загострена подача це не є таким принципом на якому можна будувати спектакль, тому що вимагання загостреної подачі виливається у наших акторів у різний бік. Звернено увагу на те що треба звести гру акторів до одного спільного знаменника. В де-яких сценах без видимого якогось порядку, який би мав щось виражати - помішані різні плани. Звертаю увагу на іменини де цілком натуралістичні шматочки. Починає маса говорити - групово введений так в згуку як в жесті натуралістичний підхід. Звернено увагу на де-які довготи.

З генеральної репетиції: І-а дія: черга коли вона говорить, на мою думку треба б її якось виділити із загального гамору, коли б її більш висунути на авансцену, ясно б була б перенесена точка уваги. Коли з ширмами люди стоять ближче, тоді увага людей звертається на них, а не на чергу. Де-кілька разів в продовж базару і пізніше видно що якось не охоплено режисурою руху на конструкції. Коли якийсь довгий перехід - то він робиться мовчки і в паузі: прим: прихід Голохвостого з друзями, Лимериха влітає до Гальки вниж мовчки, міліціонер з Лимерихою сходять вниз тоже мовчки. Це погано. Це

2

можна би оправдати в одному місці якимсь остовпінням, але не в продовж ці-
лої п'єси - це понижує вартість всієї п'єси, робить її якимсь сірим. Дуже
легко можна виправити цей брех в такому напрямку, що поскільки в старій п'єсі
тип Проні був поставлений в дві среди: міщанства і інтелігенції і вона
там примазувалась до інтелігенції, то тут навпаки, вона повинна б підлизу-
ватись до пролетаріату; щоб не зводити Проні до однообразної фігури, то
треба її поставити в контрастовому плані. Звернено увагу на те, що шарман-
щик не зроблений так, що б він був несподіванкою. Його анекдоти не мають
ніякого відношення до п'єси, бо не всі що гарно мусить бути накопичено в
п'єсі. Треба все давати кондензовано. Я радий зробити таке з шарманщиком:
перший монолог викинути зовсім, на мою думку відповідно трошки переіменив-
ши її в той спосіб, що Голохвостого продовж цілої п'єси переслідує шар-
манщик. Голохвостий боїться самої гри шарманки, це заінтригує глядача в
тому річ; тільки в останній дії повинна бути розв'язка. Перша дія страшно
добра, недопустима довга і це тому, що там довгий час ніяка дія не зав'язуєть-
ся. Сценки: базар, поява шарманщика, Робчик, Добрая, - дія це не зав'язується.
Тільки Промторг - це перша сцена, яка несе якусь зав'язку. Халтурка - не має
ніякого відношення до п'єси - там відбувається зустріч Проні з Голохвостим
яку можна би і в другій сцені пустити. Булиця на горі, сцена з Галею і Лиме-
рихою - не видно і немає послідовності. 3-а дія: боки грає грамофон - ні-
чого не чути. Цей грамофон, як страшно недоречний елемент в театрі, він так
притягує увагу глядача, що те що говориться на сцені абсолютно не чути, він
розбиває точку уваги. Страшні довготи, які конкретно до п'єси нічого не
додають: прим.: сварка старих Сірків, посилка за шапканським. Треба звер-
нути увагу актора, що коли репліка у них починається з середини, мімікою
повинні давати знаки. Сцена Лимерихи: аплодісменти, які ідуть в групі пра-
вій добрі, ліворуч зовсім відірвані, тим більше що ухр цього ритмічного
рисунок не уловлює. "Яблочко" цілком задуже. Воно висовується тут, як са-
мостійний епізод, мало того що воно говорить про "масло - масляне" - про
їхне міщанство - воно викликає страшно скучноватість. Про це міщанство
маємо вже досить балачки, весь час балакають про цукор - це все має в
п'єсі замалу цінність. Надзвичайно приємно вражає зрешт, "яблочко" і гайда
тройка. Так само відносно шарманщика, не добре після довгого монолога спі-
вати ще три довгих куплети. Відносно зміщення планів говорилося в прошлий
раз. Суперечку Голохвостого з шарманщиком без шкоди можна скоротити на
50%. Не вдала фігура Химки в 3-й дії. Її розвиток непослідовний, крім
цього недопустимим є навчання Химку читати в Ліннеї після цього застав-
ляти її танцювати кадрили і нести суконку до вінця. Вона виявлена як якась
дура. Найнещасливіше: п'єса має два кінці. В старій п'єсі обидві сцени роз-
ривають Голохвостого. Тут, Лимериха знає що він жулік, розкриває його перед
весіллям, після цього являється шарманщик і ще раз говорить що він жулік,
що він базарний спекулянт, що він украв у нього документи. Самий кінець
п'єси може так залишитися, коли вчути шарманщиківі щоб він не говорив
таким серйозним тоном. Публіка настроєна дураковалательно, коли шарманщик
вказує шукайте Голохвостого в партері, шукайте його варту гальорці. Коли
вжити відповідну дозу юмору, в це " воно буде добре.

Добрі сторони спектакля: дуже добре зроблена сцена Копилевича і Сутчик
Відносно гри акторів: надзвичайно приємно вражає там де актори відбилися
від натуралістичної трактовки: прим.: г-жа Балабана, багато гарних епізодів
у Гіриняка, необхідно звести всіх акторів до одного спільного знаменника.
Відносно Проні: роль дуже нещаслива, невиразна. Роль порадила те, що актор
бачачи як найбільше видобути із своєї ролі, построїв її також на певному
змішанні планів, а навіть змугла, що без очевидного порядку, без певного види-
мого і приймального для публіки порядку - тут цього нема і просто в тупик
стаєш і непорозуміння! Чим з'ясувати що у всіх жіночч. ролях за винятком
Химки і Лимерихи закінчення такі, що одноманітять. Одноманітні мізансцени
/перекручування Проні і Сіркихи, потім батька і т.д./ закінчення до гори
так само і в халтурці у Антоновської, коли вони вьяті як щось типічне,
можна було б їх якимсь урівномантять. Фрази, які повторюються, характер
інтонації / коли на дугіках катає, Тарзана читають / тон одноманітять. Трак-
товка Сіркихи, це трактовка мамзиги - страшно нещаслива, деяких історія з
Тарзаном нічого не додає.

Т а г н о: Коли почалась 1-а дія - базар робив дуже сильне враження;
своєю організованістю одного руху, одної і т.д. інтонації було не
дуже довга. Сприймалось дуже добре і тримало цю
дуже довга. Враження було таке: мене добре вдарили по голові, мене деруть
но як тільки сходять на діалоги - зараз тон спадає. 3-а дія повільний темп не
був витриманий. Коткевич як перукар - вся його фігура пропала, вона себе не
оправдала. Треба вирівняти ідеологічний бік: коли ми руйнуємо старий побут,
то мусимо щось здорове йому протиставити, що може бути позитивним. Перукар і
Химка - певна наурівноваженість
Лопатинський: Конструкція при рамні сира.

Курбає: Василькові треба би згадати як ми тут вирішили поводитись в таких питаннях які торкаються дія. І думав, що треба Васи свій строптивий характер взяти в руки і на цей раз не кагати істерики. Ми повинні признати всі без винятку, що ми не інакше відносимось до його роботи як лише гарно і не для того "ажитаб" виносив свої постанови в роді порад, щоб йому зіпсувати ямор і роботу. Те саме і сьогодні - з хорошим наміром. Вистави я не бачив. В мене не зісталось ніякого вражіння, ніякого по смаку після спектаклю, спреділяючого його цілеву, організацію поза всякими речами, які оправдуються пустою льогікою. Багато, що тут говорили-мене не устроє. На репетиції сьогодні погано грали. І вважаю що спектакль стоїдає одною основною хибкою - це є : в ньому немає якоїсь одної установки на спектакль. Режисер неї поставився до питання, яке він різав, у нього немає принципу одного положеного в основу. Ми мусимо сказати собі однак що нема мистецтва, що воно теряє як засіб, коли нема у нього одності. Ця одність досягається і всякими можливостями /ексцентричний спектакль/ одність в принципі відновляючому зважно, комбінація цих плянів-цього в спектаклі нема. Це і що Вася говорить, що в принципі було загострена подача сучасного побуту-тут щось є, але тоді коли добре собі уяснити: що така театральність, коли у нас не формулювалось досі дуау часто принципу наших постановок, тому що ми переходили до методів свідомої роботи, коли у нас бувало що режисер не старався конкретизувати принципу своєї постановки чи то по лінії чи по іншому жким небудь принципом-то у всякому разі він знав що він робить, на чому він базується, і він у своїх засобах умів вибрати те що йому треба, те що йому підходить./пр. Газ-проникнутий творчим принципом/ Тут саме вагає те, що перед Васєю стояло дуже важке завдання: він не мав зручної речі під руками як Сават, що використовує певний плян відомий плян експериментальний не тільки по відношенню до побутової п'єси, а не експериментальний по своїй суті. Вася ставив своїм завданням: як можна перейти в Березилі до виявлення сучасного побуту. І у нього склався величезний каламбур в глові. Це різка комбінація для Березилі, в якій можливо треба б більше підготовки гати, як це мав Вася. І його оправдує як режисера. Спектакль однак від цього не виграє. Ми маємо там поруч різну мішанину від народді і на побут і на театр все що хочете від історичної натуральности до самого дійсного конструктивного построєння розв'язаного завдання, до п'ятидесяти декілька стилізаційних можливостей. Це погано. Воно складає те, що спектакль не зачіпає глибоко глядача, вся переустановка перенесена на роздумування. Фактично побут як такий, він виведений ані живими фігурами реальними, ані масками. І маски, які приймаються кублюкою-вони хочуть бути живими фігурами спектакля і вони грають живих фігур в пляні умовного театру, в пляні, який в своїй незакінченности і грубости виконання : сцена Сірка, початок II-ї дії: Проня, Сірчиха і Сірко-нема нічого зробленого, нема ні масок, ні живих людий і ні перетворення, а просто люди підграють, істерично кагають. Іоскільки це ще до прем'єри ймовірно вмягчити-то це було б дуже гарно. Проня робить вражіння ні фігури від старої п'єси, ні від нової п'єси. Сірко на куркуля і на старого папашу скидається-получається грязновате вражіння, помімо того, що режисуря виказале в спектаклі абсолютну змогу, що вона вміє схопити рід в своїому суцільстві і найли для того певну форму. Це є в багатьох місцях, які дуже тонко беруть./сцена Капелевича і Супчиків/. Трошки нерозв'язане завдання: загострити в експозиції безвихідність ситуації Голохвостого, так щоб було очевидно, що він примушений женитись. Тут получаються "походження" Голохвостого, який від нічого робить жениться. Це не тип зв'язаний з побут, випханий живим життям, породжений ним, несучий конкретність примушення із серед, із обставин, з яких він вибив - такий тип можливий все. Його дія по своїй моти віровці не зв'язані, не підкреслені в маленьком епохи, мольє, среди. Деякі ролі мешаєсливо підібрані. Це гарний принцип дати акторам грати, але коли він не вміє грати-не можна присвячувати спектакль принципів, котрий сам дуже гарний, але не доцільний. Багато грає як любитель. Шарманчик дуже скучний. Скорочення не треба боятись. Раджу для успіху черкати, і черкати і черкати. Смільки можна черкати іменно там-де неспотрібна залякта. Це редявський буквар-він дуже залягує експозицію. Все б базар прекрасно буде тамаризь-ми малюємо щось більше. Шарманчик фігура яка нічого не мелює-вона случайно позитивна; його треба б поставити в контрасті. Він був задуманий інакше. А це зрозумів як сірку іронію. Рекомендується Горничий образом скоротить все по неспотрібне, думки товаришів поділяю, вони дуже широко сказачі; раджу за ці три дні, які осталися до прем'єри трошки підластять п'єсу таким чином, щоб вони не так дуже кричали-хілька сцен/сценам у Сірка, Капелевич і Супчиків -урички на виразаючі нічого/. Пропущено це, що є всею цінністю побутового театру: щоб глядач пізнав на сцені свого знаомого з такої то вулиці і схопив сене даної ідеї ходячої по сцені. На мій погляд побут обов'язково використовувати треба. Більш наближувати до маски чисто театральної-це буде цілком можливо при тім масі живих спекулянтів. Послідовна, гарна сцена в останній дії, де він іде який. Лимериху треба б вивести так, щоб вона не знала того, що знає шарманчик. Таємничість допустима, коли фігура має крішке місце в п'єсі. Коли вона змільована одною погонєю-тоді таємничий персонаж у глядача не освяється, а він мусить осістись не тільки на цілий акт, а на цілу п'єсу, тоді це буде більш безпокоючим моментом ніж зацікалюючим. Історія з краєм документів повторити, додати що він/шарманчик/буває злодія. Треба взяти дійсну шарманку/Викреслити кунгеті шарманчика-Лаворшак/

Василько: Це що тут сьогодні облякалось-вони значить на 75% заперечення того, що зроблено. Треба постановку відстрочити на ці в місяця, або хтось з тов-ів зголосить ся мені до помічі, або тов-і погодяться пустити спектакль таким як він є. Мінати

4

сцени не мають-немає сил. Я прошу конкретно мені сказати що, які сцени прийняти до переробки, або чи п'еса піде чи ні з маленькими поправками. Коли вимагається переробка сцен і нова трактовка ролів-то я абсолютно не берусь за це діло на протязі одного тижня. Зведення всего до строптивого характеру Василька: треба допомогти вийти Василькові із труднощів. Попрошу тов-ів підтвердити: я проявив таку витриманість за весь час праці і такий спокій, який ніхто не проявив. Було за весь час два конфлікти: один з Радчуком, другий з Подорожнім. Я ставив собі завдання попрацювати по НОП"у. І я це виконав. Я за півтора місяця не почав ні одної репетиції пізніше 10 годин. Працював більш організовано за вас всіх. Працював надзвичайно витримано. Це все звести до строптивого характеру-нема нічого несправедливішого. Трактовка ролів це діло режисера. Я мав ширю по вашим вказівкам тов-і і прийняв всі ваші вказівки на увагу. Довів я справу до тої степені-доведа її до кінця, але я прошу абсолютно констатувати факт, що можливо зробить, що ні. Коли прем'єра іде в середу-можна шарманщика скоротити, переставити погону-над цим треба подумати. Те що можна зробити за два дні-я зроблю, але не знаю чи це вас задовольнить. Поможіть мені. Категорично ставити справи не можна.

К у р б а с : строптивість відносилась не до репетицій., а коли ~~жакже~~ ти почуваш себе сидженим-то я прошу мені вибачити. В постановці глибоко ідущих змін робити не прийдесться, тому, що це займе багато часу. Коли ми можемо відкласти спектакль на два тижні-тоді можна виправити спектакль ~~там~~ як слід. Коли ні-то треба ~~вже~~ його тільки почистити, скоротити і т.д. Спектакль в такому вигляді прийнятний і приємний.

Лопатинський: Ми говоримо не диятого щоби звертати увагу, а диятого щоби вчитися.

Відлучі справи: а/заява т. Василька./запропоновано йому поставити ~~в~~ оперу "Запорожець за Дунаєм"./

У х в а л и л и : відмовити/причина: перевантаженість своєю роботою в ОБ"єднанні/

б/Заява т. Кріцборга-приняти його в Рєзштаб Моб"у.

У х в а л и л и : представити проєкт постановки/дати завдання на спробу, не зараховуючи однак в Рєзштаб/

К и і в " 23 " *Листопада* 1925-р.

Техсекретар:

